

Bacheloroppgave

IDR600 Sport Management

Dommerens avgjørelse ved bruk av VAR (Video Assistant Referee). En studie som ser på objektiviteten til VAR. Studien vurderer mulige årsaker til at dommere tar tilsynelatende ulike avgjørelser i like situasjoner.

Kristian Møll (16) og Victor Christian Busch (7)

Totalt antall sider inkludert forsiden: 36

Molde, 19.05.2022

Obligatorisk egenerklæring/gruppeerklæring

Den enkelte student er selv ansvarlig for å sette seg inn i hva som er lovlige hjelpemidler, retningslinjer for bruk av disse og regler om kildebruk. Erklæringen skal bevisstgjøre studentene på deres ansvar og hvilke konsekvenser fusk kan medføre. Manglende erklæring fritar ikke studentene fra sitt ansvar.

Du/dere fyller ut erklæringen ved å klikke i ruten til høyre for den enkelte del 1-6:		
1.	Jeg/vi erklærer herved at min/vår besvarelse er mitt/vårt eget arbeid, og at jeg/vi ikke har brukt andre kilder eller har mottatt annen hjelp enn det som er nevnt i besvarelsen.	☐
2.	Jeg/vi erklærer videre at denne besvarelsen: <ul style="list-style-type: none">• ikke har vært brukt til annen eksamen ved annen avdeling/universitet/høgskole innenlands eller utenlands.• ikke refererer til andres arbeid uten at det er oppgitt.• ikke refererer til eget tidligere arbeid uten at det er oppgitt.• har alle referansene oppgitt i litteraturlisten.• ikke er en kopi, duplikat eller avskrift av andres arbeid eller besvarelse.	☐
3.	Jeg/vi er kjent med at brudd på ovennevnte er å <u>betrakte som fusk</u> og kan medføre annullering av eksamen og utestengelse fra universiteter og høgskoler i Norge, jf. Universitets- og høgskoleloven §§4-7 og 4-8 og Forskrift om eksamen §§16 og 36.	☐
4.	Jeg/vi er kjent med at alle innleverte oppgaver kan bli plagiatkontrollert, jf. høgskolens regler og konsekvenser for fusk og plagiat	☐
5.	Jeg/vi er kjent med at høgskolen vil behandle alle saker hvor det forligger mistanke om fusk etter høgskolens retningslinjer for behandling av saker om fusk	☐
6.	Jeg/vi har satt oss inn i regler og retningslinjer i bruk av kilder og referanser på biblioteket sine nettsider	☐

Personvern

Personopplysningsloven

Forskningsprosjekt som innebærer behandling av personopplysninger iht.

Personopplysningsloven skal meldes til Norsk senter for forskningsdata, NSD, for vurdering.

Har oppgaven vært vurdert av NSD?

☒ ja ☐ nei

- Hvis ja:

Referansenummer: 734984

- Hvis nei:

Jeg/vi erklærer at oppgaven ikke omfattes av Personopplysningsloven: ☐

Helseforskningsloven

Dersom prosjektet faller inn under Helseforskningsloven, skal det også søkes om forhåndsgodkjenning fra Regionale komiteer for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk, REK, i din region.

Har oppgaven vært til behandling hos REK?

☐ ja ☒ nei

- Hvis ja:

Referansenummer:

Publiseringsavtale

Studiepoeng: 15

Veileder: Ole Martin Kleivenes

Fullmakt til elektronisk publisering av oppgaven

Forfatter(ne) har opphavsrett til oppgaven. Det betyr blant annet enerett til å gjøre verket tilgjengelig for allmennheten (Åndsverkloven, §2).

Alle oppgaver som fyller kriteriene vil bli registrert og publisert i Brage HiM med forfatter(ne)s godkjenning.

Oppgaver som er unntatt offentlighet eller båndlagt vil ikke bli publisert.

Jeg/vi gir herved Høgskolen i Molde en vederlagsfri rett til å gjøre oppgaven tilgjengelig for elektronisk publisering:

☒ja ☐nei

Er oppgaven båndlagt (konfidensiell)?

☐ja ☒nei

(Båndleggingsavtale må fylles ut)

- Hvis ja:

Kan oppgaven publiseres når båndleggingsperioden er over?

☐ja ☐nei

Dato: 18.05.2022

Antall ord: 8117 ekskludert forside og kildeliste

Forord

Etter noen fine år i Molde der man har stiftet mange nye bekjenskaper som kommer til å vare livet ut er det nå tid for å levere bacheloroppgaven. Innleveringen av oppgaven markerer slutten på en tid der det har skjedd mye på det personlige plan, men også en tid der verden har opplevd hvor tett vi lever i et samspill etter utbruddet av Covid-19. Det er mange minner fra Molde som vil bli brakt videre i livet. Blant annet alle fjellturene, og solskinnsdagene på volleyballbanen.

I de to siste årene har skribentene av oppgaven bodd sammen, og jeg vil takke min medskribent for å ha gjort disse årene uforglemmelige. Vi har gjort mer eller mindre alt sammen de siste årene, og jeg vil takk deg for det min gode venn. Vi har gjort hver eneste dag bedre for hverandre, og vi kommer til å fortsette vennskapet etter dette kapitlet er skrevet også.

Til slutt vil vi takke lærerne, og da spesielt veilederen vår for hjelp med oppgaven og andre ting man måtte spørre om underveis. Vi må takke familiene våre som alltid stiller opp, og tar seg tid til å lytte om det skulle være behov for det. Det er også viktig å takke NENT Group for muligheten til å hente ut klippene vi har brukt i oppgaven. Den siste takken går til dommerseksjonen som har tatt godt vare på oss under praksisperioden, og som har hjulpet oss med å få kontakt med våre fantastiske informanter.

Sammendrag

Videodømming (VAR) i fotballen har helt siden starten vært et mye omdiskutert tema. En del av dette engasjementet har bakgrunn i at vi opplever at det dømmes ulikt i tilsynelatende like situasjoner. Vi har derfor satt et spørsmålstegn bak objektiviteten til videodømming. Gjennom 42 VAR-klipp med skjønns-situasjoner fra Bundesliga, har vi ved hjelp av to dommerteam undersøkt om det er et avvik i dømmingen til ulike dommere. Denne undersøkelsen resulterte i at våre dommerteam hadde et avvik på 23,8% sammenlignet med det VAR-dommerne i Bundesliga dømte. Vi har sett nærmere på mulige årsaker til avviket, og diskutert om VAR kan gi en høyere grad av objektivitet.

Innhold

1.0	Innledning	1
1.1	Presentasjon av VAR	2
2.0	Problemstilling	3
3.0	Teoretisk rammeverk	4
3.1	Persepsjon	4
3.2	Stress og emosjoner	5
4.0	Metode.....	7
4.1	Undersøkellesprosessen.....	8
4.2	Validitet og reliabilitet	9
4.3	Etterprøvbarhet.....	10
4.4	Forskningsperspektiv	10
4.5	Etiske problemstillinger	11
5.0	Analyse	13
6.0	Resultat	14
6.1	Tabeller	15
7.0	Diskusjon.....	22
7.1	Størrelsen på avviket	22
7.2	Avvik i ulike situasjonstyper.....	24
7.3	Omgjøring av avgjørelse	25
8.0	Konklusjon.....	26
9.0	Kilder.....	27

1.0 Innledning

Bakgrunnen for valget av tematikken i denne bacheloroppgaven er et ønske om å øke forståelsen rundt dommeravgjørelser. VAR er et mye omdiskutert tema i fotballen, og siden det innføres i Norge i 2023 ser vi på det som relevant å skrive om dette nå. Det er få norske studier på temaet, noe som gjør det ekstra interessant å utforske. Det finnes allerede tidligere utenlandsk forskning på temaet, men det er få artikler som tar i betraktning at det er flere faktorer som spiller inn på en dommers beslutningstaking, og at det derfor varierer fra dommer til dommer hva en vektlegger innenfor spillereglene.

En annen årsak til at vi valgte å se nærmere på dette tema er at en av de undertegnede jobber som slow motion-operatør, som er tilnærmet det samme som en VAR-operatør da begge bruker EVS som verktøy. EVS er kort sagt et verktøy som gjør at man kan avvikle repliser og spille av ting i slow motion.

Det er også slik at vi gjennom praksisplassen i dommerseksjonen til Norges Fotballforbund (NFF) har fått god kontakt med toppdommerne våre. Vi har også fått bli med på begynnelsen av VAR-utdanningen til eliteseriedommerne, noe som har vært veldig spennende.

Det har vært mye negativitet rundt VAR. Det har vært et fokus på hvor mye dømmingen varierer, og kanskje spesielt hvor lang tid det tar å dømme det som ser ut som enkle avgjørelser ved bruk av VAR-systemet. Norsk supporterallianse (NSA) omtalte dagen det ble bestemt at VAR skulle komme til Norge som “En mørk dag for norsk fotball” (Giæver, 2021). Som fotballsupporter kan man oppleve at selv ved hjelp av VAR dømmes det ulikt i relativt like situasjoner. En annen årsak til at supportere er så skeptiske til innføringen av VAR i Norge, er fordi man endrer hele opplevelsen av å være på stadion da det ikke er slik at repliser vises på storskjermene (Giæver, 2021).

Hoveddommer i Eliteserien, Espen Eskås fremstår derimot positiv til VAR, og tror det vil fungere som en fallskjerm når dommeren gjør store feil (Schjesvold, 2022). Det er med andre ord mange sterke meninger rundt dette temaet, og om det er positivt eller ei for norsk fotball. VAR er et veldig komplekst system, og vi kan ikke belyse alle sider ved videodømming, men vi ønsker å diskutere deler av det.

“En dommer skal fatte sine beslutninger etter beste evne, i overensstemmelse med spillereglene og spillets ånd og idealer, og ut fra sitt skjønn gjøre de tiltak eller gi nødvendige pålegg, innenfor rammene av spillereglene.” (Spillereglene, 2022, §5-2).

Som vi ser av spillereglene for fotball, er det derfor flere gråsoner der man kan støtte ulik dømming avhengig av hva man vektlegger i den gitte situasjonen. Vi ønsker å finne ut om andre dommere oppfatter det samme som VAR-dommerne gjorde i kampen. Tolkningen av en situasjon kan påvirkes av flere ulike faktorer som press, hvilke repriser (vinkler) man får se, og tempoet på slow motion som ble brukt.

Derfor har vi tenkt til å hente ut ulike VAR-klipp fra forskjellige fotballkamper der vi bryter klippet før dommerne i kampen tar en avgjørelse ut fra det som vises gjennom VAR. Klippene vi viser dommerne inneholder akkurat de samme bildene som VAR brukte, og som hoveddommer fikk se i kampen. Deretter samler vi to dommerteam med norske toppdommere, og lar de sitte å vurdere disse klippene. Så skal de komme frem til hva de mener er riktig å dømme. Deretter ønsker vi å se hvor ofte dommerne dømmer forskjellig fra det som ble dømt i kampen, og eventuelle ulikheter blant de ulike dommerteamene. Vi ønsker å finne størrelsen på avviket, og diskutere om dette avviket er signifikant. Med bakgrunn i det kan vi diskutere om objektiviteten med VAR faktisk har økt.

1.1 Presentasjon av VAR

VAR er et teknologisk system som er innført i en rekke sporter, og hos fotballen vil det i praksis si at om det er situasjoner som dommerne på banen ikke ser, og det f.eks. ender opp i å bli et mål, så kan man se tilbake på situasjoner i forkant på video, og trekke tilbake målet om det var hendelser som bryter reglementet.

VAR-systemet tar sikte på å redusere kritiske dommerfeil i fotball. VAR fokuserer på fire hovedområder (International Football Association Board [IFAB], 2017):

1. Godkjennelse/ikke godkjennelse av mål
2. Straffeavgjørelser
3. Direkte rødt kort situasjoner
4. Identitetsfeil, altså om dommeren skulle gi gult kort til feil person

Innenfor disse fire områdene ser VAR systemet på ulike kamphendelser, og gjennomgår “silent check” noe som vil si at de ikke gir beskjed til dommeren på banen om at de

sjekker noe. Er det derimot slik at VAR-dommeren identifiserer en “potential clear error” så kan han/henne kommunisere med dommeren på banen. Dommeren på banen kan da enten endre avgjørelsen basert på anbefalingen fra VAR-dommeren, eller be om et “on-field review” der dommeren går bort til VAR-skjermen på banen og kan se situasjonen på nytt. Det er spesifikke protokoller for bruken av VAR-systemet. Protokollen innebærer når VAR kan gripe inn, hvordan signalisere at VAR er involvert og undersøker noe, i tillegg til ulike regler rundt kampledelse ([International Football Association Board \[IFAB\], 2017](#)). Når det gjelder beslutningstakingen vil VAR-innblandingene føre til at dommeren enten endrer den originale avgjørelsen, eller beholder den. Til slutt er det viktig å informere om at VAR protokollen er den samme for alle de nasjonale fotballforbundene (Fédération Internationale de Football Association, 2019).

2.0 Problemstilling

Da vi begynte prosessen med å utforme bacheloroppgaven hadde vi en hypotese om at fotballdommere dømmer ulikt selv ved bruk av videodømming. Denne hypotesen oppstod når vi snakket med dommerne vi møtte på VAR-kurs gjennom praksisplassen i dommerseksjonen til NFF. Vi ble stadig mer nysgjerrige på VAR, og hvordan innføringen av dette systemet kan komme til å påvirke dømmingen. Videodømming i fotball er et omdiskutert tema, og det er veldig mange som har meninger rundt dommere og dømming generelt. Innføringen av VAR har blusset opp diskusjonen rundt rettferdighet, kontra underholdning. Vi antar at VAR bidrar til at flere dommeravgjørelser blir riktige. Vi ønsker likevel å se nærmere på om VAR faktisk fører til mer objektive avgjørelser. Vi tenker til tross for at det blir innført et videosystem, så er det fortsatt mennesker som skal ta avgjørelser, og da kan subjektive vurderinger føre til ulik dømming. Med bakgrunn i dette har vi utformet følgende problemstilling:

Gir VAR objektive dommeravgjørelser?

3.0 Teoretisk rammeverk

I denne delen av oppgaven vil vi ta i bruk teorier som i stor grad handler om persepsjon og stress. Det relateres til hvordan dette kan påvirke en dommer under en kamp da han/hun skal ta avgjørelser. Vi kommer også inn på emosjoner i samhandling med stressrelatert forskning.

3.1 Persepsjon

Persepsjon handler om sansene våre. De inntrykkene og oppfatningene vi har av ting rundt oss gjør at ett eller flere sanseorgan stimuleres. Deretter vil denne stimulien tolkes, og det resulterer i en opplevelse. Opplevelsen blir styrt av hvilke forventninger og forutsetninger man har (Efron, 1969). Siden spillereglene (2022, §5-2) åpner for individuelle tolkninger, så er det ytre faktorer som kan påvirke beslutningstakingen til dommeren (Unkelbach & Memmert, 2010). For en dommer kan dette bety at om man forventer en tøff kamp med mye taklinger og skittent spill, så legger man listen høyere for å unngå at kampen kommer helt ut av kontroll og at det blir utdelt mange røde kort. Dette til tross for at flere av taklingene kunne kvalifisert til rødt kort i andre kamper. Det er altså flere dimensjoner som kan påvirke dommerens avgjørelser. To av disse dimensjonene er rykter om et lags aggressivitet, eller fysisk utseende (Spitz et. al., 2021). Dommere kan ifølge Spitz et. al. (2021) også bli påvirket av publikum. Unkelbach & Memmert (2010) støtter denne påstanden. Da de undersøkte om dommeren blir påvirket av lyd fra publikum fant de ut at det gis vesentlige flere gule kort med et høylytt publikum, enn ved et stille publikum. De begrunnet denne effekten fra publikum med at dommerne lærer sammenhengen mellom lyden fra publikum og alvorlighetsgraden (Unkelbach & Memmert, 2010). Siden det som nevnt er flere faktorer som kan påvirke dommeren er ikke alle avgjørelsene 100% korrekte. VAR er derfor introdusert for å rette opp i de åpenbare, og klare feilene.

Det er velkjent at situasjoner ser annerledes ut i slow motion, enn i normal fart. Sansene blir påvirket på en måte som gjør at situasjoner ofte kan se mer tilsiktede ut (Caruso, Burns & Converse, 2016). I artikkelen beskriver de at sakte film-video førte til at deltakerne av studien opplevde at fotballspillerne hadde mer tid til å handle, til tross for at de visste hvor

mye klokkeid som faktisk hadde gått (Caruso et. al., 2016). Dette kan tyde på at man persiperer annerledes når man ser video i slow motion. På en annen side ble det i en artikkel av Mather & Breivik (2020) sådd tvil rundt synspunktet om at slow motion i seg selv kan påvirke elitedommeres oppfatning av menneskelige handlinger for å få dem til å virke mer tilsiktede. Mather & Breivik (2020) fant ut at repriser i sakte film kan forbedre dommerens evne til å skille mellom milde og alvorlige lovbrudd. Vi ser at ulike studier har ulike konklusjoner når det kommer til persepsjon av video, og hvordan dette kan påvirke dommeres avgjørelser. I 111 av 8376 hendelser med korrekt innledende avgjørelse (1,3%), ble 11 av disse sjekket og omgjort til feil avgjørelse av VAR (Spitz et. al., 2021). Videre nevner Spitz et. al., (2021) at kognitiv persepsjonstrening kan bidra til å hjelpe dommere med å dømme mer objektivt. Formålet med oppgaven vår er å finne ut om VAR gir mer objektiv dømming, og persepsjonstrening kan derfor spille en positiv rolle for å motvirke subjektivitet.

3.2 Stress og emosjoner

Tidligere forskning på stress og emosjoner viser at det er godt mulig for en dommer å bli usikker på grunn av dette, og dermed gjøre feil. Neil, Bayston, Hanton & Wilson (2013) har gjennom intervjuer med fire ulike dommere fått informasjon om de forskjellige faktorene som kan påvirke dem. Dommerne i denne studien dømmer på ulikt nivå. I studien kom det frem at om en dommer har gjort en feil tidligere i kampen, så er det mer sannsynlig at han/hun blir påvirket av supporterne på stadion som skriker. Dommeren oppfatter at tilskuere og spillere blir oppgitt, slik at dommeren selv skjønner at avgjørelsen kan ha vært feil. Ved en tidlig feildømt avgjørelse kan man gjerne dømme i favør det laget som fikk avgjørelsen mot seg tidligere i kampen, til tross for at dette ikke nødvendigvis er riktig. I undersøkelsen var det flere av intervjuobjektene som påpekte dette (Neil et. al., 2013). Da denne studien ble gjennomført hadde ikke VAR blitt introdusert enda. Ved bruk av VAR, kunne man kanskje unngått større feil som gjør at dommeren har et lavere stressnivå senere i kampen siden vedkommende vet at riktig avgjørelse ble tatt til slutt. I resultatdelen ble det lagt frem at faktorer som erfaringen til dommeren, og oppførselen til spillere påvirker dømmingen (Neil et. al., 2013). Flere av dommerne som fikk nedverdiggende kommentarer fra spillere, kunne ha en tendens til å dømme i favør det andre laget på små avgjørelser som innkast da det var usikkert hvem som var sist på ballen. Alle

disse små kommentarene som blir slengt mot dommerne, kan påvirke deres emosjoner og hvordan de håndterer senere avgjørelser (Neil et. al., 2013). Mindre avgjørelser som innkast blir ikke sett på av VAR, og objektiviteten vil derfor ikke øke i slike situasjoner. Likevel kan alle disse mindre situasjonene summert bli kampavgjørende.

Denne forskningsartikkelen belyser altså hvordan stress og emosjoner kan gjøre at dommere blir påvirket av omgivelsene. Pollard (1986) undersøkte hjemmebanefordelen ved å se på om samtlige lag i de fire øverste divisjonene i England vant flest kamper hjemme eller borte over nesten 100 sesonger. Han kom frem til at hjemmelaget vant ca. 64% av alle kampene. Dette kan tyde på en hjemmebanefordel for fotballag. Gjennom Neil et. al. (2013) sin studie er det presentert at dommere kan bli påvirket av at det kommer mer støy fra hjemme, enn borte-publikum nettopp fordi det som oftest er et større hjemmepublikum. Da overdøyer de støyet til bortefansen som fører til at det kan bli dømt i deres favør oftere enn normalt.

Forskningen deres viser også at det blir beregnet mer tilleggstid i kamper der hjemmelaget ligger under med ett mål, enn når de leder med ett mål (Neil et. al. (2013, s. 22). Enda et tegn som kan tyde på en hjemmebanefordel, er at jo større publikummet er, jo flere avgjørelser faller i fordel av hjemmelaget. Videre i samme undersøkelse vises det til at bortelaget oftere får det første gule kortet i en kamp (Neil et. al. (2013, s. 23).

I et av intervjuene sa en av dommerne følgende: “A kiddie [player] came in and fouled another player... I’d normally get away with not booking him, but the fans who saw the challenge went ballistic, and with this reaction I felt I had to caution him, because they put me under pressure to think ‘what happens if I don’t punish this one?’” (Neil et. al., 2013, s. 29). Dette er et eksempel på at man kan bli påvirket av hvordan publikum reagerer.

Ifølge forskningen gjennomført av Spitz et. al., (2021) vises det at treffsikkerheten til dømmingen har steget fra 92,1% til 98,3% etter VAR ble innført. Det er en signifikant prosentandel som sier at det nesten ikke gjøres feil etter at VAR kom. Disse tallene ekskluderer såkalte gråonesituasjoner. Dette er de vanskeligste dommeravgjørelsene. Det som er så spesielt med gråonesituasjoner er at det ikke finnes en eksakt fasit i spillereglene (flere beslutninger støttes). Her er det subjektive vurderinger som til slutt avgjør beslutningstakingen. Flere av VAR-klippene vi har brukt kan havne under denne kategorien. I studien til Spitz et. al. (2021) hadde de 638 gråonesituasjoner. Av disse ble

99 sett på av VAR, og 44 av dem ble omgjort. Vi forstår dermed at 44,4% av gråsonesituasjoner som VAR fanget opp, ble omgjort.

I et annet studie der dommerne så på video med lyd fra publikum fikk hjemmelaget hele 15,5% færre frispark mot seg enn da dommerne dømte videoen i stillhet (Nevill, A. M., Balmer, N. J., & Williams, A. M. (2002). I studien så 40 ulike dommere fra North Staffordshire Referees Club i England på 47 ulike hendelser i en kamp mellom Liverpool (hjemmelag) og Leicester (bortelag) fra 1998/1999 sesongen. 22 av dommerne så på video med publikumslyd, mens de 18 resterende så på videoen i stillhet. Siden VAR også hører lyden fra kampen, kan dette være en faktor som kan påvirke objektiviteten dersom man tar utgangspunkt i denne artikkelen. Dette er en av årsakene til at vi valgte å spille av klippene med lyd for dommerteamene.

4.0 Metode

Vår tilnærming har som mål å få relevant informasjon lagret i tabeller i form av tall og statistikk. Deretter kan informasjonen behandles ved hjelp av ulike teknikker (Jacobsen, 2015, s. 24). Hensikten med vår metode er å få samlet inn informasjon som vi enkelt skal kunne systematisere, slik at man kan analysere enhetene sammen (Jacobsen, 2015, s. 251). Når vi analyserer disse dataene fokuserer vi på opptelling og utbredelse av fenomenene (Johannesen, Tufte & Christoffersen, 2010, s. 99).

Med utgangspunkt i vår problemstilling, ser vi det som relevant for oss å anvende metoden på denne måten. Vi har derfor laget en standardisert undersøkelse. Dette gjør at informasjonen blir mye enklere å håndtere, og vi kan gjøre store mengder med informasjon om til variabler, og enkelt avdekke avvik (Jacobsen, 2015, s. 134). Videre vil vi kunne spare mye ressurser gjennom tidsbruk siden det ikke er tidkrevende i forhold til andre metodiske tilnærminger. Vi må samle inn empiri om virkeligheten på best mulig måte, for å gjøre informasjonen troverdig og riktig (Jacobsen, 2015, s. 16).

4.1 Undersøkelsesprosessen

For å kunne gjennomføre forsøket med dommerne var det flere ting som måtte falle på plass. Først måtte vi sende inn et meldeskjema til NSD siden vi håndterer personopplysninger. Dette fikk vi godkjent, så da kunne vi starte prosessen med å involvere dommerne.

Deretter måtte vi få lov til å bruke tilgangen NENT Group har til tv-materialet fra Bundesliga. NENT Group var veldig samarbeidsvillige og behjelpelige med å lære oss hvordan man henter ut klipp fra kamper, så en stor takk til dem. Uten NENT Group hadde det ikke vært mulig å gjennomføre undersøkelsen. For å finne VAR-situasjonene som har skjedd i Bundesliga brukte vi VG-live som gjorde at vi kunne gå inn på kampen manuelt, og lete etter VAR-tegnet de bruker på sin nettside der de oppdaterer kampene. Dette var en effektiv måte å finne materiale på. Videre gikk vi inn i kampen via tilgangen til NENT Group for så å sjekke om dette var en VAR-situasjon som passet med profilen av situasjoner som vi ønsket å bruke.

Det ble raskt oppdaget at man ikke kan bruke alle typer VAR-situasjoner på et forsøk der man skal undersøke om eliteseriedommere kommer frem til samme beslutning som det dommerne i Bundesliga gjorde ved hjelp av VAR. VAR-situasjonene vi valgte ut er derfor ikke svart/hvitt-situasjoner slik som om en spiller står offsideplassert eller ikke.

Situasjoner av denne typen forteller ingenting om dommerens vurdering, men kun fakta basert på linjer. Er det derimot en vurdering om hvorvidt den offsideplasserte spilleren deltar i spillet eller ikke, så er det en skjønnsvurdering av dommeren, og dermed en situasjon som ønskes å bruke i undersøkelsen. I undersøkelsen er det altså kun VAR-situasjoner der dommeren har måttet gjøre en skjønnsvurdering. En skjønnsvurdering i fotballsammenheng er en individuell, evt. team-vurdering som gjøres innenfor rammene til spillereglene i fotball gitt fra NFF i Norge.

Etter å ha hentet ut klippene viste vi dem for to ulike dommerteam. De måtte da komme frem til hva de selv ville dømt innen klippet tok slutt. Dersom noen av dommerne har sett klippet før, får de ikke delta i diskusjonen om dette klippet. Dommerne får ikke vite resultatet før etter undersøkelsen er ferdig slik at de ikke kan la seg påvirke av tidligere dømming. Til slutt presiserte vi at ønsker at dommerne skal oppgi hva de mener er riktig å dømme i situasjonen, og ikke hva de tror ble dømt av VAR. Denne føringen er viktig å

legge slik at dommerne ikke dømmer feil med vilje fordi de ønsker å dømme det samme som VAR.

4.2 Validitet og reliabilitet

Det å oppnå en absolutt validitet og reliabilitet for undersøkelsen er umulig å gjennomføre (Le Compte & Goetz, 1982). Reliabiliteten handler om hvorvidt undersøkelsen er utført på en måte som er til å stole på. Med andre ord vil det si om andre forskere ville fått det samme resultatet dersom de hadde gjennomført den samme undersøkelsen på nytt (Le Compte & Goetz, 1982). Det at vi kun har brukt to dommerteam er med på å senke reliabiliteten. For å oppnå høyere reliabilitet burde vi fått flere eliteseriedommere i Norge til å gjennomføre undersøkelsen, i tillegg til å diversifisere med utenlandske toppdommere. Siden vi ikke brukte dommere fra ulike nasjoner, kan kulturforskjeller være en feilkilde. Dessverre har det vært en tidkrevende prosess å få tak i klippene. Det er også slik at eliteseriedommerne i Norge er semiprofesjonelle. Det førte til at det var vanskelig å finne tidspunkt for gjennomføring av undersøkelsen, ettersom dommerne har helt andre jobber i hverdagen. En annen svakhet ved oppgaven er at det kun er 42 klipp fra Bundesliga. Vi hadde dessverre ikke tilgang til VAR-klipp fra andre ligaer, i tillegg til at det ikke har vært flere skjønssituasjoner VAR har sett på så langt denne sesongen (2021/2022). Det er viktig at det var klipp fra inneværende sesong, ettersom det er noen justeringer i spillereglene fra forrige sesong til inneværende. Til tross for svekkelsene i reliabiliteten mener vi at vi har samlet et representativt utvalg. De to ulike dommerteamene kan fremstå som et representativt utvalg siden de har ulik mengde erfaring som eliteseriedommere, og innehar ulikt utdanningsnivå.

4.3 Etterprøvbarehet

For at andre forskere skal kunne ta stilling til holdbarheten i vår forskning ønsker vi å legge best mulig til rette for etterprøvbarehet. Vi har derfor lagt inn nøyaktig tidspunkt og tilstrekkelig med kampinformasjon for å kunne finne tilbake til de samme VAR-situasjonene som vi brukte. I forbindelse med etterprøvbareheten har vår forskning to svakheter. Den første svakheten omhandler tilgjengeligheten til klippene vi har brukt. TV-rettigheter er svært kostbart, og videomaterialet er derfor godt beskyttet og ikke offentlig tilgjengelig. Det er kun fordi vi har tilgang til NENT-group sine arkiv via jobb at vi har fått tilgang til videomaterialet. Til tross for at videomaterialet ikke er så enkelt tilgjengelig kan man fortsatt få tilgang til det, og man kan også lese om situasjonene på sportstjenester som VG-live. Dette mener vi øker holdbarheten, og gir merverdi til forskningen. Den andre svakheten i forbindelse med etterprøvbareheten omhandler kravet til personvern og konfidensialitet til dommerne. Det er nevnt i oppgaven at dette er dommere fra den øverste divisjonen i Norge. Av den grunn anser vi dette som tilstrekkelig informasjon til å kunne etterprøve vårt forskningsprosjekt siden det er et begrenset antall med eliteseriedommere.

4.4 Forskningsperspektiv

Det ses på som mest naturlig for vår oppgave å bruke en positivistisk tilnærming da vår undersøkelse belager seg på å finne statistikk på et visst antall VAR-klipp som blir fremvist til våre to dommerteam.

Vår metode vil ha et deduktivt preg på seg, da dette er et av trekkene som følger med en positivistisk tilnærming. Deduktiv metode handler i korte trekk om å gå ut å skape seg noen forventninger om hvordan virkeligheten ser ut, og så i etterkant samle inn empiri for å se om disse antatte forventningene stemmer (Jacobsen, 2015, s. 25). I vårt forsøk vil dette si at vi henter ut klippene der vi skaper oss en forventning til våre dommerteam ut fra konklusjonene som blir tatt i klippene. Deretter ser våre team på disse situasjonene, og kommer frem til sin egen avgjørelse. I resultatdelen vil vi se nærmere på om forventningene våre stemte med virkeligheten.

Forventningene vil bli satt med bakgrunn i tidligere forskning, der Spitz et al (2021) hevder at det med VAR skal det være en treffsikkerhet på over 98%.

Andre preg på vår metode er *avstand og tall*. Jacobsen (2015, s. 26) forklarer avstand med at forskerens innvirkning skal helst elimineres om mulig. Det er en objektiv undersøkelse, og skal helst ikke påvirkes av andre. Målet er altså å unngå at resultatene kan bli påvirket eller styrt av oss som gjennomfører studiet. Dette gjorde vi altså med å ikke bidra på noen som helst måte i diskusjonene til dommerne om hva de mener er riktig å dømme. Når det kommer til tall så vil vi etter endt undersøkelse sitte igjen med tall på avviket til de norske dommerne kontra VAR i Tyskland. Vi vil også kunne se en mulig forskjell mellom dommerteamene. Etter undersøkelsen kan vi gjennom tall satt i mønster, skape et presist resultat som er mulig å sette opp mot andre studier.

4.5 Etske problemstillinger

Samfunnsvitenskapelige undersøkelser har konsekvenser, både for den gruppen som blir undersøkt og for samfunnet generelt. Det er forskerens plikt å prøve å avdekke de mulige risikoene for at disse gruppene blir eksponert, og på hvilke måter forskningen kan bli brukt av andre. Dette gjør at det oppstår etiske dilemmaer som kan være vanskelige å håndtere (Jacobsen, 2015, s. 45)

For vår oppgave er det anonymitet som vil være den største etiske problemstillingen når det kommer til våre forskningsdeltagere. Dette i bakgrunn av at det ikke er mer enn 42 eliteseriedommere i Norge. Det vil på en annen side ikke være mulig å 100% vite hvem det er snakk om, da vi ikke navngir disse underveis i undersøkelsen. Det ville oppstått fare for å bryte privatlivets fred om det var mulig å identifisere disse enkeltpersonene i datamaterialet (Jacobsen, 2015, s. 49). Men som nevnt er det et utvalg med dommere det kunne ha vært, så det er dermed ikke mulig å si sikkert hvem det er.

Videre er våre informanter under det som kalles *informert samtykke*. Dette er et samlebegrep som handler om at de frivillig deltar i undersøkelsen, og at de vet om mulige farer og risikoer en slik deltakelse kan medbringe (Jacobsen, 2015, s. 47). Dette begrepet presiseres gjennom 4 hovedkomponenter: Kompetanse, frivillighet, full informasjon og forståelse. *Kompetanse* handler om at deltakeren er med på undersøkelsen frivillig. Det vi gjorde var å sende mail til de respektive dommerne, og lurte på om de ville delta på dette, og det sa de ja til. *Frivillighet* handler om at det først og fremst er frivillig deltakelse, men at det også skjer uten press. Som nevnt ble det bare sendt en mail om de hadde lyst, og om

de kunne stille. De svarte meget positivt og det virket som om de egentlig hadde ganske lyst til dette.

Full informasjon er nesten umulig å få til, da dette vil være så mye informasjon at det vil være umulig å huske alt, og det vil og kunne påvirke resultatene da respondentene vil kunne tilpasse svarene sine ut fra dette. Derfor la vi oss på det som kalles “tilstrekkelig informasjon”. Det handler om å oppgi hovedhensikten til forsøket, og hvordan resultatene skal benyttes (Jacobsen, 2015, s. 48). Vi fortalte hva bakgrunnen for oppgaven, og dermed forsøket, er. Videre fortalte vi hva vi ønsker å forske på, og eventuelt finne svar på hvorfor dette avviket kan skje. Dette reagerte dommerne positivt på, og synes det var et kult prosjekt. Den siste komponenten som måtte på plass, er *forståelse*. Dette handler da om at de som undersøkes, forstår informasjonen de har fått. I vårt tilfelle vil det være umulig å vite 100% at informasjonen er forstått, men ut fra reaksjonene vi fikk virket det som at de var innforstått med hvordan dette ville foregå.

“Forskere er forpliktet til å prøve å finne ut sannheten ved det de forsker på” (Balsvik & Solli, 2011, s. 222). Det at forskere er forpliktet til sannhet holder likevel ikke. Forskere er som mennesker flest i stand til å gjøre feil (Balsvik & Solli, 2011, s. 232). Det er derfor viktig at man som forsker ikke stoler blindt på andre forskeres resultater, men heller oppfatter det som sin plikt å avdekke eventuelle feil ved forskningen.

5.0 Analyse

Vi har samlet kvantitative data. For å analysere dataene våre finnes det allerede standardiserte metoder (Harboe & Eriksen, 2008). Vi har valgt å lage en frekvenstabell (tabell 2), der vi ser hvor mange avvik dommerne har ut ifra hva som faktisk ble dømt i kampen. Dette er for å finne et mønster som kan fortelle oss hvor ofte eliteseriedommerne ville dømt ulikt fra det VAR-dommerne gjorde i kampen. Problemstillingen vår er: Gir VAR objektive dommeravgjørelser? Datamaterialet vårt gir ikke et direkte svar på hvorvidt en dommeravgjørelse er objektiv eller ei, men det gir oss en pekepinn på hvor ofte man kan forvente avvik i dømmingen blant dommerteam 1 og 2 totalt, og hver for seg. *Tabell 1* viser oss også hvor ofte VAR endrer den opprinnelige avgjørelsen til dommeren. Den samme tabellen fanger derimot ikke opp årsaken til hvorfor avgjørelsen ble omgjort. I flesteparten av situasjonene har det seg slik at dommeren rett og slett ikke ser situasjonen, men ser den først etter at VAR har grepet inn. Krysstabellen (tabell 3) gir oss derimot en indikasjon på hvilke typer situasjoner som kan oppfattes ulikt blant dommerne, og ikke. Til slutt har vi utformet *tabell 4*. Denne tabellen forteller oss om antallet omgjøringer av situasjoner der dommerne er uenige om utfallet. Her kan vi få en indikasjon på om det er sammenheng mellom omgjøring, og avvik.

Av totalt 42 klipp, blir det en endring av den opprinnelige avgjørelsen i 34 av dem etter bruk av VAR. På de 10 klippene der det blir dømt ulikt totalt, kan vi også se hvor mange av situasjonene som dommerne endrer etter bruk av VAR. *Tabell 4* kan derfor gi svar på om det er VAR som fører til endring av avgjørelsen, eller om dommerne hadde ønsket en endring av avgjørelsen uansett.

6.0 Resultat

Tabell 1 er en overordnet tabell som setter premissene for videre resultater. Her er alle de 42 klippene våre listet opp med avgjørelsene til de respektive dommerteamene. Det er også listet opp hva som ble dømt i hver situasjon både før og etter VAR har bidratt, og hva dommerteamene mener burde blitt dømt. For å gjøre det mer oversiktlig har vi markert tabellen med farger.

Tabell 2 er en frekvenstabell som viser avviket og likhetene mellom dommerteamene våres, og VAR- dommerne i Bundesliga. Dommerteam 1 ville dømt ulikt VAR i 14,3% av situasjonene. Dommerteam 2 ville falt på en annen avgjørelse enn det som faktisk ble dømt av VAR i 21,4% av situasjonene. Slår vi sammen begge dommerteamene ligger avviket på 23,8 %. Disse tallene gjør at vi kan argumentere for at dette er et signifikant avvik. Det at ca. hver femte situasjon ville blitt dømt annerledes er et høyt tall. Det kan komme av at vi ikke har hentet nok klipp. Dommerteam 2 har altså et større avvik enn dommerteam 1, men dette betyr ikke nødvendigvis at det er feilaktig dømt. Vi har ikke fasit på hva som er riktig å dømme, men det er avviket mellom de ulike dommerteamene som er interessant å se på. Et annet moment er at dommerteam 2 har 7,1% større avvik enn dommerteam 1. Det vil si at det er 92,9% likhet mellom dommerteamene, noe vi anser som relativt høyt. Avviket er likevel interessant, og vi vil se nærmere på hvordan dette kan skje.

I *tabell 3* viser vi til hvilke typer situasjoner vi har med i våre 42 klipp, og vi fremviser statistikk på hvor mange av hver situasjon det er. Videre har vi ført opp avviket til de to dommerteamene, med prosentvis avvik per type situasjon. Når det gjelder det første dommerteamet, så viser tabellen at det er offside-situasjoner de har størst avvik på (25%). Dommerteam 2 har 33,3% avvik når det gjelder situasjoner der takling i straffefeltet er temaet.

Tabell 4 handler om de 10 individuelle klippene der det er avvik for det ene dommerteamet, eller begge. Her vises hvor mange av klippene de ulike dommerteamene ville endret etter å ha sett VAR-bildene. Her er det et signifikant avvik mellom VAR-dommerne i bundesliga, og dommerteam 1. VAR-dommerne ville kun gjort om 4/10 (40%) situasjoner, mens dommerteam 1 ville gjort om hele 8/10 (80%). Forskjellen mellom dommerteamene er også signifikant da dommerteam 2 ville omgjort avgjørelsen i

5 andre klipp enn dommerteam 1. Uavhengig av det vi akkurat har beskrevet, ville dommerteam 2 gjort om 5/10 klipp fra den opprinnelige avgjørelsen til VAR.

6.1 Tabeller

Kampinformasjon	Opprinnelig avgjørelse	Konklusjon fra kampen	Dommerteam 1 konklusjon	Dommerteam 2 konklusjon
1. Augsburg – Frankfurt 45+2. Min 16.01.2022	Ikke straffe	Ikke straffe	Straffe AVVIK	Straffe AVVIK
2. Leverkusen – Dortmund 38. Min 11.09.2021	Mål	Annulert mål	Annulert mål SAMSVAR	Annulert mål SAMSVAR
3. Bayern – Augsburg 79. Min 09.04.2022	Ikke straffe	Straffe	Straffe SAMSVAR	Straffe SAMSVAR
4. Bayern – Leipzig 36. Min 05.02.2022	Mål	Annulert mål	Annulert mål SAMSVAR	Annulert mål SAMSVAR
5. Bayern – Mainz 19. Min 11.12.2021	Ikke straffe	Ikke straffe	Ikke straffe SAMSVAR	Ikke straffe SAMSVAR
6. Bielefeld – Leverkusen 20. Min 03.10.2021	Mål	Annulert mål	Annulert mål SAMSVAR	Annulert mål SAMSVAR

7. Bielefeld – Mainz 76. Min 30.10.2021	Gult kort	Gult kort	Gult kort SAMSVAR	Gult kort SAMSVAR
8. Bielefeld – Stuttgart 22. Min 02.04.2022	Ingen straffe	Straffe	Straffe SAMSVAR	Straffe SAMSVAR
9. Bochum – Dortmund 55. Min 11.12.2021	Mål	Annulert mål	Annulert mål SAMSVAR	Annulert mål SAMSVAR
10. Bochum – Hoffenheim 65. Min 06.11.2021	Annulert mål	Mål blir stående	Mål blir stående SAMSVAR	Mål blir stående SAMSVAR
11. Bochum – Mainz 30. Min 21.08.2021	Mål	Annulert mål	Annulert mål SAMSVAR	Annulert mål SAMSVAR
12. Dortmund – Bayern 74. Min 04.12.2021	Ikke straffe	Straffe	Straffe SAMSVAR	Straffe SAMSVAR
13. Frankfurt – Leverkusen 19. Min 12.12.2021	Ikke straffe	Straffe	Straffe SAMSVAR	Straffe SAMSVAR
14. Freiburg – Greuther Furth 56. Min 30.10.2021	Ikke frispark	Ikke rødt kort	Rødt kort AVVIK	Ikke rødt kort SAMSVAR
15. Gladbach – Köln 33. Min 09.04.2022	Mål	Mål blir stående	Mål blir stående SAMSVAR	Ikke mål (Frispark) AVVIK

16. Gladbach – Union Berlin 16. Min 22.01.2022	Ikke straffe	Straffe	Straffe SAMSVAR	Straffe SAMSVAR
17. Gladbach – Wolfsburg 90. Min 26.02.2022	Mål	Annulert mål	Annulert mål SAMSVAR	Annulert mål SAMSVAR
18. Gladbach – Wolfsburg 69. Min 26.02.2022	Ingen forseelse	Rødt kort	Rødt kort SAMSVAR	Rødt kort SAMSVAR
19. Greuther Furth – Bielefeld 48 Min 21.08.2021	Ikke straffe	Straffe	Straffe SAMSVAR	Straffe SAMSVAR
20. Greuther Furth – Gladbach 20. Min 09.04.2022	Ikke straffe	Straffe	Straffe SAMSVAR	Straffe SAMSVAR
21. Hertha Berlin – Bayern 88. Min 23.01.2022	Mål	Annulert mål	Annulert mål SAMSVAR	Annulert mål SAMSVAR
22. Hertha Berlin – Dortmund 16. Min 18.12.2021	Mål	Annulert mål	Annulert mål SAMSVAR	Annulert mål SAMSVAR
23. Hertha – Gladbach 7. Min 23.10.2021	Straffe	Ikke straffe	Ikke straffe SAMSVAR	Ikke straffe SAMSVAR
24. Hertha Berlin – Leipzig 84. Min 20.02.2022	Rødt kort	Gult kort	Gult kort SAMSVAR	Gult kort SAMSVAR

25. Hertha Berlin – Wolfsburg 57. Min 21.08.2021	Ikke straffe	Straffe	Straffe SAMSVAR	Straffe SAMSVAR
26. Hoffenheim – Hertha Berlin 74. Min 29.10.2021	Gult kort	Rødt kort	Rødt kort SAMSVAR	Rødt kort SAMSVAR
27. Køln – Hertha Berlin 41. Min 15.08.2021	Mål	Mål blir stående	Mål blir stående SAMSVAR	Mål blir stående SAMSVAR
28. Køln – Hertha Berlin 22. Min 15.08.2021	Ikke straffe	Ikke straffe	Straffe AVVIK	Straffe AVVIK
29. Køln – Freiburg 50. Min 05.02.2022	Mål	Annulert mål	Annulert mål SAMSVAR	Annulert mål SAMSVAR
30. Leipzig – Bielefeld 67. Min 18.12.2021	Gult kort	Rødt kort	Rødt kort SAMSVAR	Gult kort AVVIK
31. Leipzig – Bochum 3. Min 02.10.2021	Straffe	Ikke straffe	Ikke straffe SAMSVAR	Straffe AVVIK
32. Leipzig – Leverkusen 85. Min 28.11.2021	Ikke straffe	Straffe	Straffe SAMSVAR	Straffe SAMSVAR

33. Leipzig – Leverkusen 8. Min 28.11.2021	Mål	Annulert mål	Annulert mål SAMSVAR	Annulert mål SAMSVAR
34. Leverkusen – Dortmund 73. Min 11.09.2021	Ikke straffe	Straffe	Straffe SAMSVAR	Straffe SAMSVAR
35. Mainz – Leverkusen 60. Min 18.02.2022	Mål	Annulert mål	La målet stå AVVIK	La målet stå AVVIK
36. Stuttgart – Mainz 24. Min 26.11.2021	Straffe	Ikke straffe	Ikke straffe SAMSVAR	Straffe AVVIK
37. Union Berlin – Dortmund 73. Min 13.02.2022	Mål	Annulert mål	Annulert mål SAMSVAR	Annulert mål SAMSVAR
38. Union Berlin – Mainz 7. Min 26.02.2022	Mål	Mål blir stående	Annulert mål AVVIK	Annulert mål AVVIK
39. Wolfsburg – Bochum 2. Min 14.08.2021	Ikke straffe	Straffe og rødt kort	Straffe og rødt kort SAMSVAR	Straffe og rødt kort SAMSVAR
40. Wolfsburg – Greuther Furth 41. Min 06.02.2022	Frispark til forsvarende lag	Straffe angripende lag	Straffe angripende lag SAMSVAR	Straffe angripende lag SAMSVAR
41. Wolfsburg – Stuttgart 77. Min 11.12.2021	Ikke straffe	Straffe	Straffe SAMSVAR	Straffe SAMSVAR

42. Wolfsburg – Freiburg 30. Min 23.10.2021	Ikke straffe	Ikke straffe	Straffe AVVIK	Straffe AVVIK
---	--------------	--------------	-------------------------	-------------------------

Tabell 1. Resultat

	Dommerteam 1	Dommerteam 2	Dommerteam totalt
Antall klipp sett	42	42	42
Antall avvik	6	9	10
Prosent avvik	14,3 %	21,4 %	23,8 %
Antall likhet	36	33	32
Prosent likhet	85,7 %	78,6 %	76,2 %

Tabell 2. Frekvenstabell

	Dommerteam 1	Dommerteam 2
Antall offside-situasjoner	8	8
Avvik på offside-situasjoner	2 (25%)	2 (25%)
Antall hands-situasjoner	13	13
Avvik hands-situasjoner	2 (15,4%)	2 (15,4%)
Antall rødt kort-situasjoner	7	7
Avvik rødt kort-situasjoner	1 (14,3%)	1 (14,3%)
Taklinger i oppbyggende fase	6	6
Avvik taklinger i oppbyggende fase	0 (0%)	1 (16,7%)
Taklinger i straffesparkfeltet	9	9
Avvik taklinger i straffesparkfeltet	1 (11,1%)	3 (33,3%)

Tabell 3. Krysstabell

I tabell 3 er det til sammen 43 klipp som er sett på, og det er 1 klipp mer enn vi har. Dette skyldes at det ene klippet faller både under rødt kort-situasjon og hands-situasjon. Vi har dermed valgt å ta dette klippet med i begge kategorier.

Hvor mange av avvikene ville dommerne omgjort fra opprinnelig avgjørelse

	VAR-dommer i Bundesliga	Dommerteam 1	Dommerteam 2
Klipp 1	Gjorde ikke om	Ville gjort om	Ville gjort om
Klipp 14	Gjorde ikke om	Ville gjort om	Ville ikke gjort om
Klipp 15	Gjorde ikke om	Ville ikke gjort om	Ville gjort om
Klipp 28	Gjorde ikke om	Ville gjort om	Ville gjort om
Klipp 30	Gjorde om	Ville gjort om	Ville ikke gjort om
Klipp 31	Gjorde om	Ville gjort om	Ville ikke gjort om
Klipp 35	Gjorde om	Ville ikke gjort om	Ville ikke gjort om
Klipp 36	Gjorde om	Ville gjort om	Ville ikke gjort om
Klipp 38	Gjorde ikke om	Ville gjort om	Ville gjort om
Klipp 42	Gjorde ikke om	Ville gjort om	Ville gjort om
Totalt omgjort	4 (40%)	8 (80%)	5 (50%)
Totalt ikke omgjort	6 (60%)	2 (20%)	5 (50%)

Tabell 4. Omgjørelse av situasjoner

7.0 Diskusjon

I denne delen av oppgaven skal vi diskutere objektiviteten til VAR med bakgrunn i vårt teoretiske rammeverk. Vi ønsker å bruke resultatene fra undersøkelsen vår til å diskutere problemstillingen. Det er viktig å presisere at resultatene våre ikke forteller noe om hvorfor dommerne dømmer ulikt. Likevel anser vi det som en del av vår oppgave å oppgi mulige årsaker til hvorfor resultatene ble som de ble. Da kommer vi inn på hvilke faktorer som påvirker objektiviteten til VAR.

7.1 Størrelsen på avviket

Hovedfunnet vårt er at dommerteamene totalt ville dømt annerledes enn VAR-dommerne i 23,8% av tilfellene. Konsekvensen av et så stort avvik kan være opplevd urettferdighet i fotballen. Økning av avvik kan tyde på økning av subjektivitet. Det var et overraskende stort avvik med tanke på at VAR ble brukt i bundesligakampene, og at dommerteamene så akkurat de samme bildene som VAR. Faktorer som påvirker størrelsen på avviket kan være hvordan dommerne persiperer situasjonene, og at omgivelsene er helt annerledes. Efron (1969) skriver om hvordan situasjoner blir styrt av hvilke forventninger og forutsetninger man har. Det kan i praksis si at hver enkelt dommer oppfatter situasjoner på sin egen måte. Dermed kan de ende opp med å tolke enkelte situasjoner ulikt.

Dommerteamene hadde en forventning om at klippene vi skulle vise dem kom til å være utfordrende. VAR-dommerne i kampen derimot, hadde antageligvis forberedt seg så godt som mulig, men kan likevel ikke forvente slike vanskelige situasjoner før de oppstår. Dette kan være en årsak til at avviket er signifikant (23,8%).

Dommeren på banen kan ha opplevd en helt annen situasjon enn det som vises på video. Studien til Unkelbach & Memmert (2010) diskuterer ytre faktorer som kan påvirke beslutningstakingen til dommeren. I vår undersøkelse vet ikke dommerteamene noe om hvor tøff kampen har vært å dømme i forkant av den gitte situasjonen. En tøff kamp kan føre til at dommeren legger listen for eksempelvis røde kort høyere en han/henne ellers ville gjort. Dette er en variabel som kan forklare at det er avvik på taklinger, når det gjelder både gult og rødt kort. En annen ytre faktor som kan være en årsak til avviket, er publikumslyden. Selv om Unkelbach & Memmert (2010) fant ut at det gis flere gule kort

når det er mer publikumslyd på stadion, så er det ikke sikkert dette påvirker avviket i like stor grad som andre variabler. På klippene til dommerteamene hadde vi nemlig også publikumslyd, som kan motvirke effekten Unkelbach og Memmert (2010) fant. På en annen side opplever likevel ikke dommerteamene det samme trykket under undersøkelsen som VAR-dommerne gjorde under kampen.

Som nevnt i det teoretiske rammeverket er slow motion en faktor som påvirker beslutningstaking (Caruso et. al., 2016). Mather & Breivik (2020) kom frem til at repliser i sakte film kan forbedre dommers evne til å skille mellom milde og alvorlige lovbrudd. Slow motion kan påvirke hvordan en situasjon blir oppfattet. Enkeltindividet kan persipere en situasjon på sin subjektive måte, og slow motion kan forsterke den enkeltes oppfatning (Caruso et. al., 2016). Siden det er ulike meninger blant teoretikerne om hvordan persepsjon direkte påvirker en dommer, er det vanskelig å si hvordan dette direkte påvirker avviket vårt. Persepsjon kan ha vært en faktor som påvirker beslutningstakingen til både VAR-dommerne i bundesliga, og dommerteamene. Det er vanskelig å si for sikkert, men antall avvik kan ha blitt påvirket av persepsjonen.

Stress og emosjoner er andre faktorer som kan ha influert størrelsen på avviket. Som nevnt er omgivelsene for undersøkelsen annerledes fra virkeligheten. Det kan svekke tilliten til studien. Som nevnt i det teoretiske rammeverket har Neil et. al. (2013) funnet at emosjoner kan påvirke en dommers beslutningstaking. Det at dommere kan ta avgjørelser med bakgrunn i hvordan spillere oppfører seg gjennom kampen, kan være en variabel som kan hjelpe med å forstå avviket vi har funnet. Dommerteamene hadde ingen kunnskap om hvordan spillerne har oppført seg før den gitte situasjonen dukket opp. Det er mulig at VAR-dommerne i Bundesliga har endt opp med en annen avgjørelse enn det som er den riktige, med bakgrunn i at de underbevisst bruker disse tidligere negative kommentarene i sin beslutningstaking. Videre har Neil et. al., (2013) gjennom et dommer-intervju fått kunnskap om at dommere kan gi kort med bakgrunn i hvordan publikum reagerer. Det at dommere føler seg presset til å dele ut kort ut fra dette, kan være en indikator på hvorfor vi har fått et signifikant avvik. På den andre siden er dette individuelle opplevelser, og vi kan ikke med sikkerhet si at slike ting påvirker de dommerne vi har brukt i undersøkelsen. Dommerteamene satt på et lukket rom med en kaffe i hånden i rolige omgivelser. Dette er en helt annen type situasjon enn det VAR-dommerne i den aktuelle kampen hadde. På klippene var det mellom 15-80 tusen tilskuere, og i tillegg ble det direktesendt på TV. Vi har tidligere diskutert hvordan stress og emosjoner kan påvirke dømmingen. Derfor kan

undersøkelsen vår være lite overførbart til virkeligheten. Det kan være en medvirkende årsak til et signifikant avvik.

Alle disse faktorene tyder på det er flere ulike variabler som påvirker objektiviteten til VAR. At dommerteamene ville dømt annerledes enn VAR i 23,8% av klippene tyder på lav objektivitet. Likevel er feilmarginene ganske store siden antallet informanter og klipp er relativt lavt. Derfor kan det diskuteres hvor virkelighetsnære tallene faktisk er. Vi tenker at tallene uansett viser en av de største utfordringene til VAR, nemlig at selv de beste dommerne er uenige om hva som skal dømmes i samme situasjon. Likevel tror vi at avgjørelsene blir mer objektive ved bruk av VAR fordi dommerne får muligheten til å se hendelsene flere ganger. Dommeren vil forhåpentligvis slippe å føle på at han/hun har gjort en feil tidligere i kampen, slik at dette påvirker objektiviteten senere i kampen (Neil et. al., 2013).

7.2 Avvik i ulike situasjonstyper

Et annet funn i undersøkelsen vår handler om hvilke typer situasjoner det er størst avvik på. Dommerteam 1 har sitt største avvik på offside-situasjoner (25%). Dommerteam 2 hadde derimot et enda høyere avvik på takling i straffefelt (33,3%). Ut fra resultatene kan det se ut som at det er offside-situasjonene og taklinger i straffefelt som er de vanskeligst å bedømme. En av årsakene til at det kan være så vanskelig er at dommerne blir påvirket av slow motion, som forsterker deres egen oppfatning (Caruso et. al., 2016). Resultatene våre er signifikante, og det taler derfor imot funnene til Mather og Breivik (2020) som kom frem til at slow motion kan hjelpe dommerne med å skille mellom milde og alvorlige lovbrudd. På den andre siden så har vi kun henholdsvis 8 og 9 klipp av disse nevnte situasjonene. Dette utgjør dermed en risiko for at disse prosentene ikke kan overføres til virkeligheten. Med flere klipp kunne prosenten på avvik antageligvis sunket. Det er uansett interessant å ta med at dommerteamene ikke samsvarer med hverken VAR-dommerne, eller med hverandre.

7.3 Omgjøring av avgjørelse

I *tabell 4* forstår vi at VAR-dommerne gjorde om vesentlig færre situasjoner enn dommerteam 1. Spitz et. al., (2011) så på gråsonesituasjoner og fant ut at 44 av 99 (44,4%) avgjørelser ble omgjort av VAR. VAR-dommerne i vår undersøkelse gjorde om 4 av 10 (40%). Prosentmessig er undersøkelsen vår og Spitz et. al. (2021) sin på lik linje. Det er derimot interessant at dommerteam 1 hadde gjort om 8 av 10 avgjørelser (80%).

Dommerteamet ligger dermed på nesten en dobbelt så stor omgjøringsprosent enn tidligere forskning. Det kan komme av at dommerteamet satt i rolige omgivelser, og i mye mindre grad blir påvirket av faktorer som stress og følelser. Dommerteam 2 derimot hadde en tilnærmet lik prosent som både VAR-dommerne og forskningen til Spitz et. al., (2021).

Det som er interessant med dommerteam 2, er at de ville omgjort andre klipp enn det dommerteam 1 gjorde. Det kan dermed se ut som at VAR ikke har så høy objektivitet ettersom dommerteamene dømmer ulikt til tross for at de hadde samme forutsetninger og omgivelser. Til slutt er det viktig å understreke at dette er data som er hentet ut av et lavt antall klipp, og at feilmarginene derfor potensielt er mye større enn de kunne ha vært.

8.0 Konklusjon

Denne oppgaven kan ikke med sikkerhet fastslå hvorvidt VAR gir mer objektivitet eller ikke til fotballen. Hovedfunnet i undersøkelsen vår er at dommerteamene totalt ville dømt annerledes enn VAR i 23,8% av klippene. Resultatet tyder på at VAR ikke nødvendigvis fører til økt objektivitet i skjønns-situasjoner. Det er mange ulike faktorer som påvirker objektiviteten, og disse faktorene kan til sammen være en årsak til vårt signifikante avvik. I undersøkelsen har det også kommet frem at det er offside-situasjoner og taklinger i felt som gir størst avvik. Dette kan tyde på at det er disse situasjonene som tærer mest på objektiviteten. Årsakene til dette kan være at det er denne typen avgjørelser som gir mest rom for tolkning i spillereglene. Ytre faktorer som stress og persepsjon kan derfor virke ødeleggende for objektiviteten som innføringen av VAR har et mål om å styrke.

Til videre forskning på feltet, anbefaler vi en liknende undersøkelse i større skala. Det kunne også vært interessant å forske mer på hva dommerne baserer avgjørelsene sine på i de ulike klippene. En større undersøkelse på feltet kan være tidkrevende, men det kan også gi mer faglig tyngde i diskusjonen rundt objektiviteten til VAR. Økt mengde data kan gi mer presise svar på det man er ute etter. Alt i alt konkluderer vi med at innføringen av VAR kan føre til mer objektive dommeravgjørelser, fordi man får muligheten til å se hendelsen som vurderes flere ganger før man tar en endelig avgjørelse.

9.0 Kilder

- Balsvik, E. & Solli, S. M., (2011). *Introduksjon til samfunnsvitenskapene*. Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Caruso, E. M., Burns, Z. C., & Converse, B. A. (2016). *Slow motion increases perceived intent*. Proceedings of the National Academy of Sciences, 113(33), 9250-9255.
- Efron, R. (1969). What is perception?. In *Proceedings of the Boston Colloquium for the Philosophy of Science 1966/1968* (pp. 137-173). Springer, Dordrecht.
- Fédération Internationale de Football Association. (2019). *Laws of the Game*. FIFA.
- Giæver, J. (2021, 02.11). *VAR innføres i Norge - Mørk dag for norsk fotball*. Dagbladet. Hentet fra <https://www.dagbladet.no/sport/mork-dag-for-norsk-fotball/74513464>
- Harboe, T., & Eriksen, L. (2008). *Indføring i samfunnsvidenskabelig metode*. KLO.
- International Football Association Board [IFAB] (2017). Video Assistant Referees (VARs) Experiment – Protocol (Summary). Tilgjengelig online på: http://static-3eb8.kxcdn.com/librarydocuments/12/211001_120517_VAR_EN_lang_Spreads.pdf (Hentet 05.mai 2022)
- Jacobsen DI. (2015). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? : innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. (3. utg.) Oslo: Cappelen Damm akademisk
- Johannesen, A., Tufte, P. A., & Christoffersen, L. (2010). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Abstrakt forlag
- LeCompte, M. D., & Goetz, J. P. (1982). *Ethnographic data collection in evaluation research*. *Educational evaluation and policy analysis*, 4(3), 387-400.
- Mather, G., & Breivik, S. (2020). *Is the perception of intent by association football officials influenced by video playback speed?*. *Royal Society open science*, 7(6), 192026.
- Neil, R., Bayston, P., Hanton, S., & Wilson, K. (2013). *The influence of stress and emotions on association football referees' decision-making*. *Sport & Exercise Psychology Review*, 9(2), 22-41.

- Nevill, A. M., Balmer, N. J., & Williams, A. M. (2002). *The influence of crowd noise and experience upon refereeing decisions in football*. *Psychology of sport and exercise*, 3(4), 261-272.
- Pollard, R. (1986). *Home advantage in soccer: A retrospective analysis*. *Journal of sports sciences*, 4(3), 237-248.
- Samuel, R. D., Galily, Y., Filho, E., & Tenenbaum, G. (2020). *Implementation of the video assistant referee (VAR) as a career change-event: The Israeli premier league case study*. *Frontiers in Psychology*, 11, 564855.
- Sander, K. (2022, 23. mars). *Forskningsperspektiver (Positivism / hermeneutikk)*. Hentet fra <https://estudie.no/forskningsperspektiver/>
- Schjesvold, F. (2022, 14.03). *Dommersjefen om VAR: -Bekymret for belastningen*. *Aftenposten*. Hentet fra <https://www.aftenposten.no/sport/fotball/i/BjEyrv/dommersjefen-om-var-bekymret-for-belastningen>
- Spilleregler - Norges Fotballforbund. (2022). *Spilleregler for voksen- og toppfotballen* (14.01.2022). Hentet fra: <https://www.fotball.no/lov-og-reglement/spilleregler/spilleregler2/#71075>
- Spitz, J., Wagemans, J., Memmert, D., Williams, A. M., & Helsen, W. F. (2021). *Video assistant referees (VAR): The impact of technology on decision making in association football referees*. *Journal of Sports Sciences*, 39(2), 147-153.
- Unkelbach, C., & Memmert, D. (2010). *Crowd noise as a cue in referee decisions contributes to the home advantage*. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 32(4), 483-498.